

ANVISNINGAR FÖR GYMNASIEDIPLOMET I SLÖJD

för studerande som inlett sina gymnasiestudier efter 31.7.2016

© Utbildningsstyrelsen

Föreskrifter och anvisningar 2017:3b

ISBN 978-952-13-6369-6 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-8888 (pdf)

Ombrytning: Grano Oy

www.oph.fi/svenska

Giltighetstid: fr.o.m. 15.5.2017 tillsvidare

Till anordnarna av gymnasieutbildning för ungdomar

ANVISNINGAR FÖR GYMNASIEDIPLOMET I SLÖJD

Grunderna för gymnasiets läroplan 2015, som har fastställts av Utbildningsstyrelsen, omfattar ett gymnasiediplom i slöjd (Utbildningsstyrelsens föreskrift 27.10.2015 nr 60/011/2015). Gymnasiediplomet ska avläggas inom ramen för de nationella tillämpade kurserna. Utbildningsstyrelsen ger bifogade anvisning om avläggande av gymnasiediplomet i slöjd. Anvisningen gäller studerande som har inlett gymnasieutbildning för ungdomar efter 31.7.2016.

Utbildningsstyrelsen ger vid behov mer information om anvisningen.

Generaldirektör

Olli-Pekka Heinonen

Undervisningsrådet

Mikko Hartikainen

BILAGA

Anvisningar för gymnasiediplomet i slöjd
för studerande som inlett sina gymnasiestudier efter 31.7.2016

INNEHÅLL

1	UTGÅNGSPUNKTER FÖR AVLÄGGANDE AV GYMNASIEDIPLOM	6
1.1	Anordnande av gymnasiediplom i gymnasiet	6
1.2	Avläggande av gymnasiediplom som en del av gymnasiestudierna	6
2	AVLÄGGANDE AV GYMNASIEDIPLOMET I SLÖJD	7
2.1	Målen för gymnasiediplomet i slöjd	7
2.2	Uppbyggnaden av gymnasiediplomet i slöjd	7
2.3	Gymnasiediplomkursen i slöjd	8
2.4	Portföljen för gymnasiediplomet i slöjd	8
2.5	Slöjdprodukten eller slöjdalstret för gymnasiediplomet i slöjd	9
3	BEDÖMNINGEN AV GYMNASIEDIPLOMET I SLÖJD	10
3.1	Utgångspunkter för bedömningen av gymnasiediplomet.	10
3.2	Förfarandet vid bedömningen av gymnasiediplomet i slöjd	10
3.3	Föremål för bedömning och kriterier för bedömning	11
3.3.1	Portföljen: Planeringsprocessen.	11
3.3.2	Portföljen: Tillverkningsprocessen	12
3.3.3	Slöjdprodukten eller -alstret	13
3.4	Betyg över gymnasiediplomet i slöjd	14

1 UTGÅNGSPUNKTER FÖR AVLÄGGANDE AV GYMNASIEDIPLOM

1.1 Anordnande av gymnasiediplom i gymnasiet

Enligt statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen och timfördelningen för den utbildning som avses i gymnasielagen (942/2014) kan det i gymnasiets tillämpade kurser ingå gymnasiediplom som avläggs i olika ämnen och ämnesgrupper. För dessa kurser har Utbildningsstyrelsen gjort upp riksomfattande grunder för läroplanen. I gymnasiets läroplan ska gymnasiediplomkurserna beskrivas enligt dessa grunder. Enligt grunderna för läroplanen för gymnasieutbildning för ungdomar kan gymnasiediplom avläggas som nationella tillämpade kurser i huslig ekonomi, bildkonst, slöjd, gymnastik, mediekunskap, musik, dans och teaterkonst. Utbildningsstyrelsen ger anvisningar för hur dessa gymnasiediplom ska avläggas. Om det enligt den läroplan som godkänts av utbildningsanordnaren är möjligt att avlägga gymnasiediplom i gymnasiet ska de avläggas enligt de anvisningar som Utbildningsstyrelsen gett. Utbildningsanordnaren beslutar utgående från läroplanen och anvisningarna för gymnasiediplom om hur en nationell tillämpad kurs ordnas i praktiken.

Dessa anvisningar om gymnasiediplom följs när gymnasiestudierna för de studerande som avlägger ett gymnasiediplom ordnas enligt den läroplan som tagits i bruk efter 31.7.2016.

1.2 Avläggande av gymnasiediplom som en del av gymnasiestudierna

En förutsättning för att kunna avlägga gymnasiediplom är att den studerande avlagt ett visst antal gymnasiekurser i det ämne eller den ämnesgrupp som gymnasiediplomet gäller. Det är frivilligt för gymnasiet att ordna möjlighet att avlägga gymnasiediplom, liksom det är frivilligt för den studerande att avlägga ett gymnasiediplom. Att avlägga gymnasiediplomet är avgiftsfritt för den studerande, med undantag för eventuella kostnader för material.

2 AVLÄGGANDE AV GYMNASIEDIPLOMET I SLÖJD

2.1 Målen för gymnasiediplomet i slöjd

Enligt läroplansgrunderna för gymnasiet 2015 är målet för gymnasiediplomet i slöjd att *den studerande under gymnasietiden genom en särskild prestation visar sitt kunnande i och sitt intresse för slöjd. Målet för gymnasiediplomet i slöjd är att den studerande utvecklar sin förmåga att självständigt planera och framställa slöjdprodukter av hög kvalitet samt bedöma sitt kunnande. Det centrala innehållet i kursen ska basera sig på den uppgift och idé som den studerande valt, planerings- och framställningsprocessen samt en självvärdering av dem.* (Grunderna för gymnasiet läroplan 2015)

Gymnasiets slöjdundervisning är kulturell och innovativ verksamhet som utvecklar den studerandes slöjdfärdigheter. De gymnasiestudier som föregår avläggandet av gymnasiediplomet i slöjd inom gymnasieutbildningen för ungdomar utvecklar den studerandes kompetens i slöjduittryck, formgivning och teknologi.

Grunden för gymnasiediplomet i slöjd är den studerandes slöjdstudier under gymnasietiden och hans egna och frivilliga intresse för slöjd under gymnasietiden. Målen för och innehållet i de gymnasiekurser som föregår avläggandet av gymnasiediplomet anges i läroplanen för gymnasiet. Slöjdkurserna kan också genomföras i samband med undervisningen i andra läroämnen vid gymnasiet, som självständiga studier samt som distans- och flerformsundervisning. Som slöjdkurser i gymnasiet kan man också räkna till godo studier som ordnats av en annan utbildningsanordnare.

Gymnasiediplomet i slöjd har som uppgift att handleda eleverna i att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Den studerande formulerar sina egna utgångspunkter och mål för avläggandet av gymnasiediplomet i slöjd. Gymnasiediplomet i slöjd utvecklar den studerandes färdigheter i att planera och tillverka en slöjdprodukt eller ett slöjdalster och i att utvärdera slöjdsprocessen. Att avlägga gymnasiediplomet i slöjd innebär att ta del i en undersökande, experimenterande och innovativ verksamhet och utnyttja olika material, tekniker och teknologier.

2.2 Uppbyggnaden av gymnasiediplomet i slöjd

Gymnasiediplomet i slöjd omfattar en slöjdprodukt eller ett slöjdalster och en portfölj som beskriver planerings- och framställningsprocessen samt självvärderingen. (Grunderna för gymnasiet läroplan 2015)

Gymnasiediplomet i slöjd utgör en helhet där slöjdprodukten eller -alstret och portföljen stöder varandra. Gymnasiediplomet i slöjd avläggs under en nationell tillämpad kurs i gymnasiet. Ett villkor för att kunna avlägga gymnasiediplomet i slöjd är att den studerande slutfört minst två (2) kurser i slöjd i gymnasiet.

I anvisningarna för gymnasiediplomet i slöjd ingår uppgifter som ges läsårsvis. Den studerande väljer en uppgift som utgångspunkt för sitt gymnasiediplom. Uppgifterna för gymnasiediplomet i slöjd publiceras i slutet av föregående läsår på Utbildningsstyrelsens webbplats (www.edu.fi). På webbplatsen finns också stöd- och handledningsmaterial för gymnasiediplomet i slöjd.

2.3 Gymnasiediplomkursen i slöjd

Det ligger i de studerandes intresse att de i början av gymnasiestudierna informeras om möjligheten att avlägga ett gymnasiediplom i slöjd. Man kan ordna ett särskilt tillfälle för att informera de studerande om möjligheten att avlägga ett gymnasiediplom.

Den studerande avlägger gymnasiediplomet självständigt i växelverkan med läraren och andra studerande. I början av gymnasiediplomkursen i slöjd går läraren tillsammans med de studerande igenom anvisningarna för avläggandet av gymnasiediplomet och de aktuella uppgifterna för läsåret. Den studerande ges handledning och stöd i gymnasiediplomkursens planeringsskede. Läraren följer regelbundet med hur arbetet med gymnasiediplomet framskrider.

Den studerande formulerar sina egna utgångspunkter och mål för hur hen tänkt avlägga gymnasiediplomet i slöjd. Den studerande beslutar i samråd med läraren på vilket sätt gymnasiediplomet ska avläggas. Gymnasiediplomet kan också vara en del av en mera omfattande produktion som genomförs som ett grupparbete.

Den studerande gör i början av gymnasiediplomkursen i slöjd upp en arbetsplan och en tidtabell som beskriver utgångspunkterna för arbetet, målen och tidsanvändningen under kursen. Den studerande bifogar arbetsplanen till sin portfölj. Arbetsplanen bedöms inte.

2.4 Portföljen för gymnasiediplomet i slöjd

I sin portfölj beskriver den studerande hur idéerna för gymnasiediplomet utvecklades och planeringen, utförandet och självvärderingen utgående från de mål hen ställt upp för sitt gymnasiediplom. Portföljens visuella framställningsform är en del av gymnasiediplomet i slöjd som helhet. Den studerande planerar och utför sin portfölj enligt sina egna önskemål. Portföljen utgör tillsammans med slöjdprodukten eller -alstret gymnasiediplomet i slöjd.

I portföljen för gymnasiediplomet i slöjd ska den studerande

- beskriva och motivera de utgångspunkter och mål som hen ställt upp för sitt gymnasiediplom
- beskriva hur grundidéerna utvecklades, valet av uppgiften och informationssökningen
- presentera idéutkastet, teknikexperimenten och de använda materialen
- synliggöra de väsentliga funderingarna, experimenten, omvärderingarna och modifieringarna
- presentera den visuella och tekniska planeringen av slöjdprodukten eller -alstret
- beskriva och utvärdera planerings- och tillverkningsprocessen
- bedöma den färdiga slöjdprodukten eller det färdiga slöjdalstret
- bedöma sin egen lärprocess och sitt kunnande.

2.5 Slöjdprodukten eller slöjdalstret för gymnasiediplomet i slöjd

Den studerande ska stå för idéerna till, planeringen och tillverkningen av slöjdprodukten eller slöjdalstret utgående från den uppgift för läsåret den studerande valt och de mål hen ställt upp för sitt gymnasiediplom. Den studerande ska själv helt och hållet stå för idéerna till, planeringen och tillverkningen av slöjdprodukten eller slöjdalstret. Den studerande får fritt välja vilka material, tekniker och teknologier som används för att framställa produkten eller alstret.

3 BEDÖMNINGEN AV GYMNASIEDIPLOMET I SLÖJD

3.1 Utgångspunkter för bedömningen av gymnasiediplomet

Bedömningen av gymnasiediplomet ska utgöra en bedömning av ett självständigt arbete som är utfört individuellt eller i grupp under gymnasietiden och som visar specialkompetens och intresse. Det gymnasiediplom som den studerande utfört ska bedömas som en helhet vid kursens slut. I bedömningen av gymnasiediplomet ska man ge den studerande respons på hur målen som ställts upp för gymnasiediplomet uppnåtts. (Grunderna för gymnasietets läroplan 2015)

Prestationen för gymnasiediplomet bedöms av gymnasietets lärare. Utom läraren ska i bedömningen delta en annan person, som också ska vara sakkunnig på området. För prestationen för gymnasiediplomet ges ett siffervitsord. Vid bedömningen används skalan 4–10. Vitsordet 5 anger hjälpliga, 6 försvarliga, 7 nöjaktiga, 8 goda, 9 berömliga och 10 utmärkta kunskaper och färdigheter. En underkänd prestation anges med vitsordet 4. I dessa anvisningar för avläggandet av gymnasiediplom ges föremål för bedömning och kriterier för vitsorden 6, 8 och 10.

En studerande har enligt gymnasielagen rätt att få tidigare slutförda studier som motsvarar målen för och det centrala innehållet i läroplanen eller kunnande som förvärvats på annat sätt bedömda och erkända (Gymnasielagen 23 §). Anvisningarna för avläggandet av gymnasiediplom följs också då en del av studierna avläggs vid en annan läroanstalt.

Gymnasiediplomet, som avläggs som en nationell tillämpad kurs, antecknas i avgångsbetyget enligt anvisningarna i läroplanen. I läroplanen definieras också om gymnasiediplomkursen eventuellt ingår i lärokursen i läroämnet. Nationella tillämpade kurser bedöms enligt grunderna för gymnasietets läroplan med en anteckning om avlagd kurs (A = avlagd, U = underkänd).

Den studerande får ett betyg över sitt gymnasiediplom efter att ha slutfört hela gymnasietets lärokurs. Betyget över gymnasiediplomet är en bilaga till avgångsbetyget och det antecknas i punkten "tilläggsuppgifter". För gymnasiediplomen används ett enhetligt betygsformulär som Utbildningsstyrelsen gjort upp. Gymnasiediplombetygen finns tillgängliga för gymnasier i provbanken för bedömning av muntlig språkfärdighet.

3.2 Förfarandet vid bedömningen av gymnasiediplomet i slöjd

Bedömningen av gymnasiediplomet i slöjd fokuserar på portföljen och slöjdprodukten eller -alstret. Bedömningen av en studerandes gymnasiediplom baserar sig på de föremål för bedömning och bedömningskriterier som ges i dessa anvisningar.

Gymnasiediplomet bedöms av gymnasietets slöjdlärare och en annan sakkunnig inom slöjd. Vardera bedömaren ger sitt förslag till vitsord för gymnasiediplomet. Bedömarna fattar gemensamt beslut om det slutliga vitsordet.

3.3 Föremål för bedömning och kriterier för bedömning

3.3.1 Portföljen: Planeringsprocessen

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING

Uppställande av mål

- beskrivning av de valda utgångspunkterna
- motivering av de egna målen

Idéutveckling

- utvecklandet av grundidéerna och valet av tema
- formuleringen av syftet med slöjdprodukten eller -alstret
- undersökningen av ämnet och informationssökningen

Planering

- planeringen av tidsanvändningen
- den visuella planeringen
- den tekniska planeringen
- slöjdproduktens eller -alstrets estetiska, ekologiska, ekonomiska och funktionella egenskaper
- produktsäkerheten

KRITERIER FÖR BEDÖMNING

Kriterier för vitsordet 10 (utmärkt)

- beskrivningen av planeringsprocessen presenterar mångsidigt de utgångspunkter och mål som den studerande ställt upp för gymnasiediplomet
- idén till och utvecklingen av produkten eller alstret är utmärkt, originell och passar för det valda temat
- den studerande formulerar på ett utmärkt sätt syftet med slöjdprodukten eller -alstret
- planeringen av tidsanvändningen är realistisk och står i proportion till den studerandes egna färdigheter
- i planeringsprocessen har informationssökning och andra kunskaps- och färdighetssområden utnyttjats väl
- planeringen av produkten eller alstret ger prov på särskilda färdigheter där den studerande har beaktat estetik, funktionalitet och produktsäkerhet samt de krav som material, tekniker och arbetsredskap ställer
- bedömningen av ekonomiska resurser och ekologiska faktorer är lyckad.

Kriterier för vitsordet 8 (god)

- beskrivningen av planeringsprocessen presenterar väl de utgångspunkter och mål som den studerande ställt upp för gymnasiediplomet
- idén till och utvecklandet av produkten eller alstret är bra och ganska originellt och passar det valda temat
- den studerande formulerar väl syftet med slöjdprodukten eller -alstret
- planeringen av tidsanvändningen visar färdighet att planera
- i planeringen av produkten eller alstret har i viss utsträckning beaktats estetik, funktionalitet och produktsäkerhet samt de krav som material, tekniker och arbetsredskap ställer
- planeringen av ekonomiska resurser och ekologiska faktorer är ganska heltäckande.

Kriterier för vitsordet 6 (försvarlig)

- beskrivningen av planeringsprocessen presenterar vissa av de utgångspunkter och mål som den studerande ställt upp för gymnasiediplomet
- idén till och utvecklandet av produkten eller alstret är nöjaktigt
- sambandet med det valda temat kan skönjas
- den studerande formulerar i någon mån syftet med slöjdprodukten eller -alstret
- i planeringen av produkten eller alstret har estetik, funktionalitet och produktsäkerhet samt de krav som material, tekniker och arbetsredskap ställer beaktats i varierande grad.

3.3.2 Portföljen: Tillverkningsprocessen

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING

Resurshantering

- de egna gränserna och resurserna
- ekonomi
- tidtabeller

Processhantering

- användning av arbetsredskap och material
- fortlöpande uppföljning och utvärdering av arbetet
- arbets- och miljösäkerhet

Självvärdering

- självvärdering av arbetsprocessen
- fortlöpande utvärdering av den produkt eller det alster som är under arbete
- utvärdering av den egna lärprocessen och kompetensen

KRITERIER FÖR BEDÖMNING

Kriterier för vitsordet 10 (utmärkt)

- den studerande följer upp och utvärderar regelbundet sin arbetsprocess samt gör vid behov justeringar av sin plan
- den studerande har valt material, tekniker och arbetsmetoder som lämpar sig utmärkt för slöjdprodukten eller -alstret
- valda arbetsredskap och material används smidigt
- arbets- och miljösäkerheten har beaktats i tillverkningsprocessen på ett mångsidigt sätt
- den studerande gör en kontinuerlig utvärdering av slöjdprodukten eller -alstret, tillverkningsprocessen och sitt eget lärande i förhållande till de uppställda målen
- den studerande kan förutse och mångsidigt bedöma och hushålla med de egna och tillverkningsrelaterade resurserna.

Kriterier för vitsordet 8 (god)

- den studerande följer upp och utvärderar regelbundet sin arbetsprocess
- den studerande har i huvudsak valt material, tekniker och arbetsmetoder som lämpar sig väl för slöjdprodukten eller -alstret
- arbets- och miljösäkerheten har beaktats i tillverkningsprocessen i varierande utsträckning
- den studerande utvärderar tidvis slöjdprodukten eller -alstret, tillverkningsprocessen och sitt eget lärande i förhållande till de uppställda målen
- den studerande kan ganska mångsidigt bedöma och hushålla med de egna och tillverkningsrelaterade resurserna.

Kriterier för vitsordet 6 (försvarlig)

- den studerande följer i varierande utsträckning med och utvärderar sin arbetsprocess
- den studerande har valt vissa material, tekniker och arbetsmetoder som lämpar sig för slöjdprodukten eller -alstret
- den studerande gör slumpmässigt en utvärdering av slöjdproduktens eller -alstrets kvalitet, tillverkningsprocessen och sitt eget lärande i förhållande till de uppställda målen
- den studerande kan i viss utsträckning bedöma och hushålla med de egna och tillverkningsrelaterade resurserna.

3.3.3 Slöjdprodukten eller -alstret

FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING

Kulturell dimension

- estetik
- etik
- originalitet
- ekologi
- aktualitet

Teknologisk dimension

- funktionalitet
- tekniskt utförande
- innovativitet
- ergonomi
- ekonomi

KRITERIER FÖR BEDÖMNING

Kriterier för vitsordet 10 (utmärkt)

- produkten eller alstret ger prov på den studerandes utmärkta färdigheter i slöjd
- produkten eller alstret visar utmärkt planmässighet och målmedvetenhet
- produkten eller alstret och portföljen stöder och motsvarar varandra väl
- slöjdproduktens eller -alstrets estetik, etik och originalitet är avvägda och beaktar kraven på ekologi
- slöjdprodukten eller -alstret är fungerande i sin bruksmiljö, ekonomisk, ergonomisk, innovativ och det tekniska utförandet är utmärkt motiverat.

Kriterier för vitsordet 8 (god)

- slöjdprodukten eller -alstret ger prov på den studerandes goda färdigheter i slöjd
- produkten eller alstret visar i huvudsak konsekvent planmässighet och målmedvetenhet
- slöjdproduktens eller -alstrets estetik, etik, originalitet och ekologi har avvägts relativt mångsidigt
- slöjdprodukten eller -alstret är fungerande i sin bruksmiljö, ekonomisk och ergonomisk och det tekniska utförandet är välmotiverat.

Kriterier för vitsordet 6 (försvarlig)

- slöjdprodukten eller -alstret ger prov på den studerandes försvarliga färdigheter i slöjd
- produkten eller alstret visar till vissa delar planmässighet och målmedvetenhet
- slöjdproduktens eller -alstrets estetik, etik, originalitet och ekologi har avvägts i viss utsträckning
- slöjdprodukten eller -alstret är fungerande i sin bruksmiljö och det tekniska utförandet är delvis motiverat.

3.4 Betyg över gymnasiediplomet i slöjd

Diplombetyget innehåller följande information om det avlagda gymnasiediplomet i slöjd:

- betygets namn
- utbildningsanordnarens namn
- datum för tillståndet att anordna gymnasieutbildning som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet
- läroanstaltens namn
- den studerandes namn och personbeteckning

- läroämne eller motsvarande, i vilket gymnasiediplomet avlagts
- vitsord
- antalet avlagda kurser i det läroämne som gymnasiediplomet gäller, inklusive gymnasie-diplomkursen
- ort, datum när betyget utfärdats (samma datum som på avgångsbetyget från gymnasiet) och rektors underskrift
- bedömningsskalan.

På framsidan av betyget över gymnasiediplom i slöjd antecknas följande uppgifter:

- delarna i gymnasiediplomet i slöjd
- separata vitsord för planeringsprocessen, tillverkningsprocessen och slöjdprodukten eller -alstret
- en beskrivning av den studerandes gymnasiediplom i slöjd
- en beskrivning av den studerandes särskilda starka sidor i slöjd
- kriterier för vitsorden 10 (utmärkt), 8 (god) och 6 (försvarlig) för gymnasiediplomet i slöjd.

Online
ISBN 978-952-13-6369-6
ISSN 1798-8888